

Kirkens Undervisning

nr. 3 1991

tidsskrift for medarbejdere

Otto Pankok:
*Den barmhjertige
samaritaner*

Nr. 3 1991

- et tidsskrift til medarbejdere om alle former for kirkelig undervisning i teori og praksis.
- inspiration til børne- og familiearbejdet.
- undervisningsmodeller til kirkeårets tekster og centrale kristne temaer.
- forslag til andagter og gudstjenester.
- omtale og anmeldelser af nye undervisningsmaterialer m.m.

Indhold:

Redaktionelt	2
Konfirmand 2000	
v/ Viggo Ernst Thomsen	3
Det "frie kirkelige" og det	
"folkekirkelige" arbejde	
v/ Eberhard Harbsmeier	7
Hvad skal du?	
v/ Finn Dyrhagen	10
Tilgivelse og barmhjertighed	
v/ Jens Birk	11
Billedet som følelsernes spejl	
v/ Britt Due Tiemensma	14
Nye bøger og materialer	17

Redaktionelt

Kirkelig undervisning, som dialog

To af vore ministre har i denne sommer indkaldt en gruppe mennesker til nærmere at overveje nogle eksistentielle spørgsmål i vort folk og kirke. Først var det undervisningsminister Bertel Haarder, der til sit Sorø-møde havde indbudt folk til at arbejde med temaet: "Hvad vil det sige at være dansk"? Og senere på sommeren indkaldte kirkeminister Torben Rechen-dorff til en konference om forholdet mellem skole, kirke og kultur. Begge konferencer var båret af dialogen: "At være dansk kan kun forstås i forhold til og i en dialog med andre nationaliteter og folkeligheder". Gennem dialogen med andre folks selvopfattelse og selvforståelse bliver vi klar over det særlig danske. På tilsvarende måde gælder det i vores kirke, at kun i dialogen med skolen og dens undervisningssyn bliver vi i kirken bevidste om vores egen særlige undervisningsopgave. I dialog med tidens kulturelle strømninger bliver vi bevidst om, hvad det er, vi som kirke i prædiken og undervisning må knytte til ved samtidig med, at det bliver klart, hvad denne forkyndelse er oppe imod.

En række religionssociologiske undersøgelser op igennem 70'erne og 80'erne har godtgjort, at den danske befolknings forhold til religion og folkekirke består af en dyb interesse for religion og livsspørgsmål, men at den interesse også er iblandet en god portion skepsis over for den kirkelige tradition. Meget tyder på, at en stor del af folkekirkens medlemmer har en diffus tro, som godt nok er på kristen baggrund, men at de fleste ikke føler, at folkekirken er et troværdigt organ for deres søgen efter et trosgrundlag. Den religiøse søgning går da også i et stort omfang uden om den kirkelige tradition. Til eksempel viser en observaundersøgelse for 1980/81, at 11% af danskerne regner reinkarnation som en del af deres tro eller livsanskuelse. I øvrigt gælder det, at netop de nyreligiøse bevægelser og hele det religiøse

pres fra Østen, i allerhøjeste grad truer vores idenditet som kristne og som medlemmer af en kirke. I en sådan situation må vi som kirke hverken grave os ned i en ghetto eller afvise vores identitet som kristne. Vi må for alvor i den kirkelige undervisning overveje, hvad en dialogisk teologi egentlig går ud på. Vi må langt mere seriøst, end det hidtil har været tilfældet, arbejde med hvilke ligheder og hvilke helt afgørende forskelle, der eksisterer mellem kristen tro og de andre religioner og livsanskuelser. Vi må stille spørgsmålet, fordi dette spørgsmål er med til at afklare, hvad der er det særlige kristne. Det er slut med at opholde sig i en særlig "dykkerklokke", hvor vi mener udelukkende at kunne klare os med den traditionelle dogmatik. Mine erfaringer fra først og fremmest højskoleundervisningen viser, at netop ved at stille kristendom op i forhold til de fremmede religioner, afklares det hurtigt og tydeligt for de unge, hvad det særlige kristne er. Det er en vej til forståelse af kristendommen, som er langt hurtigere end tekststudier og diskussion af dogmatiske læresætninger. Sagen er nemlig, at ved at lade det kristne gå i dialog med andre religioner og livsanskuelser inddrages helt automatisk det, som er alles spørgsmål til tilværelsen, vores livserfaringer og vores eksistentielle problemer. Herved bliver undervisningen i kristendommen livsnær og vedkommende. Undervisningen kommer til at beskæftige sig med det fundamentale og basale i kristendommen – ja, den kommer til at beskæftige sig med det, der er selve sagen. Det er min overbevisning, at en kirkelig undervisning frem mod årtusindskiftet skal bæres af en dialogisk teologi. Vi må i langt højere grad, end vi tidligere har turdet gøre det, sætte os ind i fremmede religioner, deres livssyn, deres grundlag.

Henning Nørhøj

”KONFIRMAND 2000”

Et udviklingsarbejde i den danske Folkekirke

Af Viggo Ernst Thomsen

KFUM og KFUK i Danmark tager initiativ til et pædagogisk udviklingsarbejde kaldet ”KONFIRMAND 2000”, der skal kvalitetsudvikle kirkens konfirmationsforberedelse.

KFUM og KFUK har med deres mange konfirmandklubber i mange år været engageret i Folkekirken konfirmationsforberedelse.

Erfaringerne herfra samt anbefalingerne fra ”Kommissionen for Kirke og Ungdom”s betænkning fra 1989 danner baggrund for, at KFUM og KFUKs Fællesbestyrelse har besluttet, at man vil involvere sig yderligere i konfirmandarbejdet. I første omgang ved at igangsætte et pædagogisk udviklingsarbejde i tæt samarbejde med 10 sogne spredt over hele Danmark.

Konfirmanderne skal møde

”Det almindelige præstedømme”

”KONFIRMAND 2000” handler ikke så meget om nogle rent tekniske forbedringer af konfirmationsforberedelsen, men tager fat på kirkens måske mest brændende problemstilling: hvordan ”lægfolk” ud fra ”det almindelige præstedømme” kan blive til en myndig menighed, der også påtager sig ansvar for at sognets konfirmander

Konfirmationshandlingen

kan opleve konfirmationstiden som levende, relevant og vedkommende.

Allan Ploug Sørensen, KFUM og KFUKs generalsekretær, der har en baggrund som sognepræst i Skagen gennem 14 år, siger:

"En præst kan opleve det ensomt at have konfirmander. Jeg har gjort den erfaring, at det virker inspirerende at have nogle at dele arbejdet med. Både konfirmanderne og de frivillige lægfolk, der har medvirket, har oplevet det som et frisk pust og en spændende udfordring. Ved at inddrage folk fra sognet oplever konfirmanderne, at kristendom ikke er et præstespeciale! De møder andre end præsten, der vil vedkende sig et livsnært forhold til kirken og dens budskab. De møder menigheden – ikke som begreb og tavleundervisning, men som kød og blod".

Anne Marie Aagaard beskæftiger sig i "Identifikation af kirken" (ANIS 1991) indgående med "Det almindelige præstedømme".

Hun tager udgangspunkt i Luthers tanker om "det almindelige præstedømme", der udbygger den paulinske tolkning af kirken som Kristi Legeme, der har et fælles ansvar for forkyndelse og diakoni.

Hun påviser, hvordan det *ikke* kom til at fungere (da det i samtiden havde alle odds imod sig, bl.a. i Luthers egen af samtiden meget bundne politiske, hierakiske tænkning): alle døbte menighedsmedlemmer fik ikke "lige ret og pligt til at være medbestemmende *subjekter* for de funktioner, som teologien om det almindelige præstedømme tillægger menigheden" (s. 75 i "Identifikation...").

I praksis bliver det fyrsten (og senere f.eks. Folketinget), der på vegne af lægfolket varetager kirkeledelsen.

Aagaards tese er nu, at der i 1800-tallet i forbindelse med borgerskabets ønske om at holde det borgelige livs *privatsfære* (økonomi, kultur og religion) ude af statslig tvang, opstår en sektoropdeling af samfundet, hvor man skelner mellem offentligt og privat og hvor religion udøves i den private intimsfære.

Denne sektoropdeling er i opbrud i dag på mange områder, f.eks. i spørgsmålet om en økologisk bæredygtig udvikling. Her hænger det private (dvs. forbrugeradfærden) i aller-

højeste grad sammen med almenvellet/det offentlige. Man kan ikke skille tingene ad.

"Et sted lever de borgerlige opdelinger imidlertid videre. Ikke uantastet, men dominerende. Det foregår i stats- og folkekirkernes opdeling mellem den offentlige, statslige institutionaliserede kirke og de private, kristne foreninger" (s. 81 sammested).

Den offentlige kirke tager sig af rammer, men blander sig ikke i privatsfærens religionsudøvelse ("kirkens indre liv").

Som eksempel nævner hun August Roesens kirkeret.

De private, kristne foreninger (f.eks. KFUM og KFUK) bliver da 1800-tallets "svar" på, hvordan *myndige* kristne kunne blive *subjekt* for de funktioner, som den lutherske reformation havde tillagt menigheden i form af det almindelige præstedømme.

Foreningerne bliver i vækkelsesnes kølvand en ny form for tilladt borgerorganisation, der tiltrækker de kristne, "der ønsker at udøve eget initiativ og eget ansvar" (s. 83 sammested).

I modsætning til lokal- og regionalkirken (kirken med udgangspunkt i sogn og stift), kalder A. M. Aagaard de kristne foreninger for "funktionskirker".

Hendes pointe er, at "Det almindelige præstedømme", trods ansatser i reformationstiden, aldrig har fungeret i "lokal- og regionalkirken", men kun i "funktionskirkerne", dvs. i foreningerne har det fungeret og fungerer fortsat.

"KONFIRMAND 2000" er netop et forsøg på, så systematisk som det nu er muligt at arbejde for, at denne sektoropdeling mellem "officiel kirkelige" ansvarsområder og "de frie, kirkelige"s (foreningers) kommer i op-

Konfirmationsforberedelsen

Målsætningen for "KONFIRMAND 2000"

Målsætningen for det pædagogiske udviklingsarbejde "KONFIRMAND 2000" er:

- 1) at skabe en større sammenhæng mellem undervisning og aktiviteter i konfirmandarbejdet.
- 2) at finde og motivere til nye samspilsformer mellem de professionelle og de frivillige i Folkekirken.
- 3) at øge mulighederne for, at konfirmanderne kan og vil fortsætte i et kirkeligt engagement.

Handlingsplan

Udviklingsarbejdet vil overordnet forløbe i tre faser:

I. fase: indtil sommeren 1992:

10 sogne spredt ud over landet udvælges efter ansøgning til at deltage i udviklingsarbejdet. Ved udvælgelsen vil der blive lagt vægt på, at der bliver mest mulig spredning natur- såvel som kirkegeografisk. Dog må det nødvendigvis være sogne, der har et vist potentiale af konfirmandmedarbejdere, så det er muligt at tilbyde konfirmanderne weekendlejre, konfirmandklub m.m.

I samarbejde med KFUM og KFUKs konfirmandsekretær forbereder man sig lokalt i foråret 1992.

II. fase: august 1992 til maj 1994:

Fasen, hvor selve det pædagogiske udviklingsarbejde foregår i de 10 sogne. Syv arbejdsmodeller iværksættes og evalueres løbende i tæt kontakt med KFUM og KFUKs konfirmandsekretær.

Udviklingsarbejdet kan kun siges at være lykkedes, hvis de 10 sogne ikke stopper igen med den "tætte samkøring" af konfirmand- og ungdomsarbejdet efter de to år. Det handler derfor ikke om at igangsætte det ene kæmpeprojekt efter det andet i de to år i de 10 sogne, men at få igangsat nogle initiativer, der kan *fortsætte* også ud over de to udviklingsår – og som samtidig giver et større lokalt samspil – uden at ungdomslederens og præstens kalender totalt "mødelægges"! For det sidste bliver man nemlig snart "træt og tidehversk" af, og det var ikke hensigten.

III. fase: maj 1994 – medio 1995:

Idéerne og erfaringerne fra udviklingsarbejdet evalueres med henblik

på en videreformidling til andre sogne, KFUM og KFUK-foreninger samt andet kirkeligt ungdomsarbejde. Videreformidling af erfaringerne sker både lokalt og via KFUM og KFUKs konfirmandsekretær f.eks. ved kursusvirksomhed i forbindelse med "Folkekirkens religionspædagogiske Institut" (hvis det er oprettet til den tid!).

Samarbejde med andre frie, kirkelige organisationer?

Hvis man nu forestiller sig, at "KONFIRMAND 2000" bliver en succes – og det forestiller vi os faktisk – kan KFUM og KFUK ikke lokalt alene bære at "løfte" den 3. målsætning. Andre, oftest sandsynligvis spejderne, KFUM Idræt og FDF/FPF, må inddrages, hvis mulighederne skal øges for, at konfirmanderne kan og vil fortsætte i et kirkeligt engagement. Jo bredere vifte af mulighederne for konfirmanderne *efter* konfirmationen, jo bedre. Det kan være Ten Sing, Teenklub, Sejlads, Drama, Brassband, Friluftsliv, Diakonigruppe, Dans m.m.

Hvad er det, man helt konkret skal gøre i sognene?

I de 10 interesserede sogne, der bliver de heldige, der udvælges til at medvirke i "KONFIRMAND 2000", iværksættes følgende initiativer for at nå de opstillede tre mål:

1. Oprettelse af "Fællesråd" (hvis det ikke er der i forvejen), hvor man drøfter alle forhold vedrørende ungdomsarbejdet (hvorved et reelt samspil muliggøres). "Fællesrådet"s opgave er ikke primært at "arrangere" noget (bortset fra børne- og ungdomsgudstjenester), men bedre at koordinere det, der sker i forvejen.
2. Alle konfirmander får mulighed for at opleve 1-2 konfirmandweekends i forløbet, arrangeret af præst i samarbejde med KFUM- og KFUK-ungdomsledere eller forældre.
3. Oprettelse af en konfirmandklub, hvor man arbejder i aktivitetsgrupper, og hvor der er sommerlejrtilbud efter konfirmationen.
4. En reel mulighed for en konfirmands "overgang" til ungdomsarbejde efter konfirmationen skal sikres ved at:

brud. Derved kan der komme et *lige-værdigt* samarbejde med de frivillige og de professionelle, og på sognebasis kan ungdoms- og konfirmandarbejdet komme til at "trække på samme hammel".

KFUM og KFUK tror, tiden nu er moden, til at nogle sogne tør vove springet. Opdeling af menigheden i små miljøer med indbyrdes "rivalisering", har man i de fleste sogne ikke "råd" til i dag. Det drejer sig i stedet om at bygge "netværk", at udbygge samspillet i den lokale menighed.

- a. konfirmanden i løbet af forberedelsestiden oplever, hvilke muligheder der er.
 - b. Teenklubben, Ten Sing etc. i sit arbejde skal være således "skruet sammen", at den nykonfirmerede føler sig velkommen.
5. Sammenhængen mellem undervisningsdel og aktivitetsdel i konfirmationsforberedelsen skal styrkes ved, at konfirmanderne i samarbejde med lægfolk deltager i praktisk, socialt og kulturelt arbejde.
 6. Konfirmanderne skal deltage i netværksarbejde og udføre tjenesteopaver, både med lokalt og globalt perspektiv. Arbejdet kan foregå ud fra konfirmandklubben – og/eller som en del af undervisningen.
 7. Konfirmanderne laver en musical (der musisk behandler en central kristen problemstilling) i samarbejde med ungdomsledere fra KFUM og KFUK, dvs. de indgår i et projektorienteret undervisningsforløb, der evt. kan træde i stedet for (en del) af den normale undervisning.
 8. Endelig de steder, hvor det findes: "Samkøring" af børneklubarbejde m.m. med den indledende konfirmationsforberedelse i sognet.

Disse aktiviteter er for så vidt ikke nye. Man kan sige, at det "nye koncept" i "KONFIRMAND 2000" er, at disse aktiviteter med udgangspunkt i konfirmationsforberedelsen skal ske i en *tæt samkøring* mellem sognets præst(er) og ungdomsarbejde (KFUM og KFUK og andre kirkelige ungdomsorganisationer).

"Vi er overbevist om, at "KONFIRMAND 2000" vil give konfirmanderne en mere meningsfuld og relevant konfirmationstid, samtidig med at det lokale menighedsarbejde bliver bedre, i takt med at lægfolket tager den evangeliske-lutherske tale om "Det almindelige præstedømme" på ordet", siger KFUM og KFUKs 1. formand, højskoleforstander Harald Nielsen. "Vi betragter derfor "KONFIRMAND 2000" som KFUM og KFUKs gave til Den danske Folkekirke!"

Det "frie kirkelige" og det "folkekirkelige" arbejde

Af Eberhard Harbsmeier

1. Erfaringer

På papiret fungerer tingene udmærket. Jeg har tit haft lejlighed til at præsentere den danske folkekirke over for udenlandske gæster. Og denne eksportudgave af det danske kirkeliv ser jo sådan ud: Folkekirken er en ramme, et gæstekammer, hvori det frie kirkelige liv udfolder sig, og det er netop denne rammeordning, der sikrer størst frihed og rummelighed og hindrer gejstlig formynderi.

Men eksportudgaver har jo den tendens, at de tilslører konflikter. For virkeligheden i dansk kirkeliv ser jo anderledes ud. Der er ikke tale om en ramme, hvori et liv udfolder sig, der er i virkeligheden tale om to konkurrerende former for kirkeligt liv, det "frie" eller "frivillige" og det "folkekirkelige" eller "sognekirkelige". Det er en konflikt, der findes i mange andre kirker, men det særlige i den danske folkekirke er, at vitale dele af det kirkelige arbejde som f.eks. stort set hele ungdoms- og børnearbejde er organiseret som frit foreningsarbejde. Og det kan jo betragtes som en fordel, men det medfører også problemer: Når der opstår foreninger, så er det tegn på råddenskab i kirken, har en tysk teolog sagt for ca. 100 år siden. Foreninger er ikke kun tegn på folkeligt liv, men tegn på det folkelige fællesskabs opløsning i klikker af ligesin-

dede. Og netop dette er også typisk for dansk kirkeliv, denne konflikt eller konkurrence mellem frit og officielt kirkeligt arbejde.

Men konflikter kan også have positive sider, de kan være livgivende – men kun når man ikke skjuler dem og vedkender sig dem.

Og der ligger utvivlsomt et stort konfliktpotentiale i denne dobbelthed, der præger dansk kirkeliv. Ser man sagen fra et sognekirkeligt perspektiv, så kan man stille konflikten sådan op:

På den ene side folkeligt fællesskab – på den anden side den indforståede gruppe,

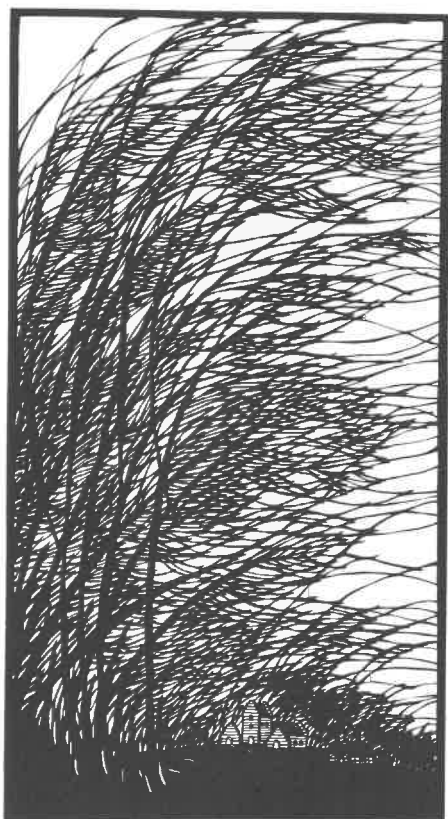
på den ene side det givne fællesskab og liv – på den anden side det ved kunstig aktivitet skabte kirkelige liv.

på den ene side embedet, at være "sat" til at forkynde – på den anden side selvbestaltet foretagsomhed.

Sådan kunne man blive ved, også hvor det er udtalt, ligger disse fordomme over for det frie kirkelige arbejde i luften.

Men kan man også – og med ligeså stor ret – se sagen fra den anden side, og fra det frie kirkelige engagements synspunkt. Her står:

lægfolkenes realisering af det almindelige præstedømme mod sognekristendommens præstecentrering, fornyelsen og mod til eksperimen-

ter imod den sognekirkelige traditionisme og ubevægelighed,

personligt fællesskab imod folkekirkens anonymitet, der manifesterer sig i ekspedition af kirkelige handlinger.

Også her kunne man blive ved, og for mig at se er konklusionen, at begge har ret, at det frie og det folkekirkelige arbejde har brug for hinanden som supplement og korrektiv. Men dette kan kun fungerer, hvor disse to sider af dansk kirkeliv udlever denne konflikt og ikke bare praktisk ignorerer hinanden.

2. Historie

Forholdet mellem det folkekirkelige og det frie kirkelige arbejde er således ikke bare et spørgsmål om ramme og indhold, men det er i virkeligheden to kirkesyn, der brydes. For nu at bruge det sprogbrug, der er gængs i andre lande, kunne man kalde det kirken fra oven, embedsmandskirken på den ene side og kirken fra neden, folkets kirke. Denne dobbelthed er et resultat af sidste århundredes vækkelsesbevægelser, indtil da kan man – forenklet – sige, at det, vi kalder frit kirkeligt arbejde simpelthen var forbudt, idet religionsdyrkelsen var alene statskirkens opgave. At organisere religiøse aktiviteter udenom statskirken blev betragtet som oprør. Med indførelsen af religionsfriheden ender dette statskirkelige monopol, man har formelt stadigvæk en statskirke, men den har ikke længere monopol og har dets eksistensberettigelse fra en folkelig opbakning. Og det, der er karakteristisk for nyere tid, er, at der sker en opsplitning eller uddifferentiering af kristendommens ytringsformer: Ved siden af traditionel kirkelig religion findes også privat religion og religionen har også en samfundsmæssig betydning. Det er karakteristisk for vores tid, at man meget vel kan være religiøs, meget from endda, uden af den grund at være kirkelig. Det er her, grunden ligger til den især i Danmark karakteristiske opsplitning af det kirkelige liv i utallige miljøer, der fører deres eget liv.

Man siger godt nok om Grundtvig, at det var hans fortjeneste, at han formåede at integrere vækkelsesbevægel-

serne (det frie religiøse liv) i folkekirken. Men man kan spørge, om man derved ikke også betalte en pris: Opsplitningen af folkekirken i forskellige miljøer.

3. Den kirkelige struktur

Det, der gør sagen vanskelig, er, at der bag teologiske argumenter om den kirkelige struktur ofte gemmer sig håndfaste teologiske magtkampe mellem de kirkelige retninger. Traditionel var det jo netop grundtvigianere, der fremhævede det frie kirkelige arbejde og dets betydning, men da den folkelige opbakning svandt, satser man på embedskirken, for det er her, grundtvigianere står stærkest i dag, selvom de ofte optræder som selvbestaltede fortalere for hele folket. Det frie kirkelige arbejde derimod er i dag mere præget af pietistisk farvede retninger. De kirkelige retninger har så at sige hver deres bastioner i dansk kirkeliv. Det gør det svært, rent praktisk af afgøre fordele og ulemper ved det frie og det sognekirkelige arbejde. Men ser jeg ret, så har jeg sammenlignet med Tyskland, det indtryk, at det "frie" arbejde på mange måder fører en askepottilværelse i den danske folkekirke. Det danske præsteideal er prædikanten. Ungdomsarbejde, børnearbejde står ikke i høj kurs, og mange folk fra kirkelige organisationer føler sig vel med rette stedmoderlig behandlet af den officielle kirke. I andre lande er ungdoms- og børnearbejde del af det officielle sognekirkelige arbejde, hvilket giver dette arbejde megen mere prestige og også mere folkekirkelig åbenhed. I Danmark er der en egentlig absurd arbejdsdeling, at arbejdet blandt gamle er del af det sognekirkelige arbejde, medens børne- og ungdomsarbejde stort set er de frivillige organisationers sag. Der er næppe principielle, men mere tilfældige historiske årsager, der har ført til den kendte opdeling af det kirkelige arbejde mellem "frit" og sognekirkeligt.

4. Samarbejde

Når man taler med præster, så vil i dag selvfølgelig alle bedyre, at de er villige

til samarbejde, og alle ungdomsorganisationer betonere gang på gang deres støtte til folkekirken. Men det er ikke nok med god vilje, og i praksis er ofte den udtalte, men ikke desto mindre reelle konflikt tilstede. Jeg har ofte oplevet det: Hvor præsten gerne vil, at spejdere deltager i det kirkelige, specielt det gudstjenestelige liv, vil ungdomsorganisationer gerne, at folkekirken eller præsten støtter dem, arrangerer noget for dem. Det har symbolværdi, at der ved en gudstjeneste absolut enten kun må synges salmer af salmebogen (det vil præsten), eller også skal der synges noget fra en spejdersangbog. Jeg tror, at det ofte slet ikke er salmernes indhold og kvalitet, der er afgørende, men det er spørgsmålet om den kirkelige identitet: Er den folkekirkelig eller stammer den fra det frie kirkelige arbejde. Men selvfølgelig er forholdet mellem det frie kirkelige arbejde og det sognekirkelige også et spørgsmål om to forskellige kulturer: Det sognekirkelige står ofte for det finkulturelle, kun det etablerede er godkendt til kirkelig brug, medens det frie kirkelige arbejde lægger mindre vægt på et højt finkulturelt niveau, men er åben for "folkeligt" islæt i det kirkelige liv, en slags kirkelig almuekultur.

Jeg tror ikke, at man kan løse denne konflikt én gang for alle: Så længe store og vitale dele af det kirkelige arbejde er organiseret på foreningsbasis og det officielle folkekirkelige arbejde styres af statslige organer, vil der være konflikter. De skyldes ikke kun personer, men er så at sige indbygget i selve den folkekirkelige struktur, der i høj grad baserer på denne dobbelthed. Men – bør vi ikke glemme – i denne dobbelthed ligger der både en konfliktmulighed – men også en styrke.

5. Praktiske forslag

Mit grundsynspunkt er, at skjulte konflikter er ødelæggende for samarbejde, medens åbne konflikter kan gøre samarbejde frugtbar og inspirerende. Ud fra dette synspunkt vil jeg fremsætte fem punkter eller praktiske forslag for at fremme samarbejdet mellem det frie kirkelige og det sognekirkelige arbejde.

a. Samarbejdet skal have en struktur og en basis, skal være institutionaliseret. Det er ikke nok med tilfældige kontakter, men det fremmer samarbejdet at skabe en institutionel ramme i hvert sogn. Det er tidskrævende, men man kan nu engang ikke samarbejde, når man kun taler om hinanden i stedet for med hinanden. Jeg forestiller mig en slags udvalg i hvert sogn, der koordinerer arbejdet og kan sætte fælles projekter i gang.

b. For præsterne er det vigtigt at kunne delegerede opgaver. En alt for ekstrem tolkning af præstens forkyndelsesfrihed i retning af, at enhver form for samarbejde er en trussel imod forkyndelsesfrihed, har drevet mange præster i en farlig isolation. Faktisk er der megen ekspertise i det frie kirkelige arbejde, som præsterne kunne have gavn af og burde benytte sig af.

c. Organisationerne burde gøre meget mere for at integrere deres arbejde i sognets liv. På dette punkt har jeg et ganske enkelt forslag: Almindelig kirkegang vil altid styrke organisationernes position i sognet. En trofast kirkegænger vil altid stå relativt stærkt over for præsten, derimod er de fleste præster med rette immune over for from-

me belæringer af folk, der aldrig kommer i kirke.

d. En større åbenhed over for teologiske forskelle og konflikter. Samarbejdet fremmes, når man respekterer den folkekirkelige pluralisme, respekterer forskellighederne og ikke sovser dem ind i de kendte floskler om fællesskab og folkelighed.

e. Det hele har efter min mening noget med demokratiseringen af folkekirken at gøre, et begreb, der i mine øjne ikke er noget negativt. Det er efter min mening en svaghed i folkekirken, at lægfolk kun har meget lidt indflydelse. Kun når vi har en stærk kirkeminister som modvægt imod biskopper og præster, kan lægfolks synspunkter gøre sig gældende. Jeg tror, at det er rigtigt og legitimt, at de kirkelige organisationer også søger kirkepolitisk indflydelse. Navnlig i betragtning af den tiltagende sekularisering er det nødvendigt med en styrkelse af lægfolks indflydelse i kirken, en indflydelse, der efter dansk tradition kun kan artikulere sig via de frie kirkelige organisationer. En folkekirke, der ville ringeagte deres indsats, ville save den gren over, som den sidder på.

Børnene er de samme!

HVAD SKAL DU

den 27. oktober?

Det er igen ved at være BUSK-dag. Og mon ikke det begreb er ved at blive kendt rundt omkring i landet. I hvert fald står BUSK for BØRN, UNGE, SOGN & KIRKE – og begrebet er lanceret af KFUK-spejderne i Danmark, KFUM-Spejderne i Danmark, KFUM og KFUK, KFUM's idrætsforbund og FDF/FPF.

Det skete første gang for tre år siden – og ideen var, at der så mange steder som muligt i Danmark skulle afholdes en børne- og ungdomsvenlig dag i kirke og sogn. Tanken var selvfølgelig at gøre opmærksom på, at børnene og de unge også hører til i kirken, og selvom der nok ikke findes nogen, der vil bestride det, så må det konstateres, at det forhold alt for sjældent tages alvorligt: at børnene og de unge ofte har svært ved at føle sig hjemme i kirken og sognet, hvor alt for meget kun sker på de voksnes præmisser.

Det har fra starten været tænkt som en fælles-begivenhed; både det, at datoen var fastlagt – i år til d. 27/10 – og det glædelige i, at disse fem kristne børne- og ungdomsorganisationer er gået sammen om forslaget og det materiale, som er blevet udsendt hvert år.

Materialet indeholder i år: forslag til familiehøjmesse, børnegudstjeneste, ungdomsgudstjeneste, børnenadver, ideer til arrangementer efter gudstje-

nesten og klippearbejde til illustrationer og plakater; endvidere indbydes der til inspirations-kurser hver sommer.

Materialet udsendes gennem de fem børne- og ungdomsorganisationer primært til de mange lokale ledere – med en opfordring til at kontakte præsten, så der kan etableres et samarbejde mellem på den ene side: menighedsråd, præst, organist og kirkekor, og på den anden side: de lokale medlemmer af FDF/FPF, KFUM og KFUK, KFUM's idrætsforbund, KFUM-Spejderne i Danmark og KFUK-spejderne i Danmark.

Der er ingen tvivl om, at den største glæde ved BUSK-ideen ville være, at dette samarbejde blev styrket lokalt, så det også kunne bære i hverdagen. Alt for ofte bliver det til mere modarbejde end medarbejde i vore sogne – sikkert ikke, fordi der er nogen, der stræber efter det, men vel snarere, fordi man arbejder – og taler – forbi hinanden. Det er både synd og skam – men forhåbentlig kan BUSK-ideen ændre på det forhold!

Finn Dyrhagen

PS: Materialet kan fås ved at sende en check på 25,- kr. til: Søren Christensen, Havrevænget 64, 4690 Haslev.

AV-katalog

Materialecentralen

Religionspædagogisk Center

Frederiksberg Allé 10 A, 1820 Frederiksberg C Tlf. 31 24 92 50

AV-KATALOG 1991

**Materialecentralen
Religionspædagogisk
Center
Frederiksberg Allé 10A
1820 Frederiksberg C
Tlf. 31 24 92 50
Fax 33 25 06 07**

oktober 1991
Der tages forbehold for fejl og mangler samt ændringer i priser, afgifter mv. Alle priser er inkl. moms.

Komplet AV-katalog med dias, film,
video og overhead-transparenter

- til undervisning i kristendom/religion

- for præster, lærere i kristendoms-
kundskab/religion og medarbejdere i
kirkelig undervisning

Film & video

NYHED

**Denys Arcands prisbelønnede
film Jesus fra Montreal
NU PÅ VIDEO**

En af de mest omtalte film i 1989/90 var Denys Arcands meget roste film »Jesus fra Montreal«. Den blev prisbelønnet i Cannes, og den står som et af de mest markante bud på en »Jesus-film«. En af de mest teologisk udfordrende film de seneste år.

»Jesus fra Montreal« er en film om en gruppe skuespillere, der - på opfordring af en katolsk præst - skal forestå opsættelsen af et passionsspil, en dramatiseret Jesu lidelseshistorie, på en friluftscene i Montreal. Den arbejdsløse skuespiller, der står for produktionen af dette passions-

spil, har imidlertid en række kontroversielle meninger om, hvordan forestillingen skal være.

Forestillingen bliver en succes, der tiltrækker et stort publikum. Men den romersk-katolske kirke, der finansierer sommerspillet reagerer meget drastisk.

»Jesus af Montreal« er en umådelig fascinerende film. Teologisk fascinerende, fordi den betegner et flot og velgennemtænkt forsøg på at nytolke Jesus-skikkelsen. Filmisk fascinerende, fordi den bevæger sig elegant og ubesværet i en komposition, der bevæger tilskueren i en vekselvirkning mellem film om teater, film om virkelighed og film og fiktion i fiktion.

Det faste gode råd vedr. film til undervisningsbrug: »Se filmen mere end én gang, før den vises i en undervisningssammenhæng!«, gælder i særlig grad en film som denne. Detaljerne er mange, og det betaler sig at tage tiden til at få øje på dem.

Filmen er meget velegnet til undervisningsbrug. Den kan bruges i undervisning af unge og voksne.

(Censur: tilladt over 16 år)

Video/VHS. Varighed: 119 minutter.

Udlejning kr. 300,-

NYHED

Himlen over Berlin

»Sjældent har man set en så hjerteskræende smuk naivistisk myte om kærlighedens forløsende kraft, som den kraft der kan ophæve fremmed- og hjemløsheden, få den ensomme vandrer til at slå rod, til at være til i virkeligheden, i verden.«

Sådan skrev filmanmelderen Dan Nissen i »Levende billeder« om filmen »Himlen over Berlin«, der i 1987 fik prisen for »bedste instruktion« ved festivalen i Cannes.

Og det er en flot film. Dengang var det stort set endnu kun englens, som kunne krydse Berlins mur. I dag er det muligt for alle, men selv på denne præmis har filmen bevaret en aktualitet, den næppe foreløbig vil tabe, fordi den tematiserer omflakken, hjemløshed, ensomhed osv.

»Himlen over Berlin« har den sjældne kvalitet mindre at være en filmet fortælling og fuldt ud være en film. Englens, som vi i filmen får lov at dele horisont med, evner med Himlen over Berlin som synsvinkel at overskue og gennemskue. Men prisen for at kunne overskue og gennem-

skue, som englens kan det, betyder en manglende evne til at kunne gribe ind, manglende mulighed for virkeligt at kunne se, sanse og føle. Derfor er englens hjemløse og omflakkende. Men selv en hjemløs engel har mulighed for at erfare kærligheden og forløsningen.

»Himlen over Berlin« har manuskript af Peter Handke. Blandt de medvirkende er bl.a. Bruno Ganz, Solveig Dommartin og skuespilleren Peter »Columbo« Falk i rollen som skuespiller og eks-engel.

Video/VHS

Pris: kr. 1.600,-

Udlejning: kr. 300,-

NYHED

**Skak! ...men for en springer
er der håb**

»Skak! ...men for en springer er der håb« er et dramastykke om det moderne menneske, der i sin jagt efter succes og lykke, har glemt at leve, at være menneske. Og som dagligt skjuler sig bag sin maske.

Sognepræst Niels Johansen, Skovlunde kirke, står bag dette dramastykke, der dels har været opført med succes af dramagruppen i Skovlunde kirke, dels er udkommet som manuskript (og med kassettebånd med musik til stykket) på Religionspædagogisk Center.

Nu er det blevet filmatiseret af Danmarks kirkelige Mediecenter og Casper Thorsøe Video Production; iscenesat af Merete Arnstrøm.

Til videoudgaven af stykket hører en film, der handler om baggrunden for og produktionen af filmen »Skak«.

Den viser, hvordan et stykke dramatik bliver til, og indeholder klip fra stykket. Vi kommer bag om scenen, og taler med de medvirkende om deres syn på stykket, hvordan det er at være med, og vi får et indblik i, hvordan stykket er sat op.

Begge film kan naturligvis anvendes hver for sig, men det vil være oplagt i en undervisningssammenhæng at vise og arbejde med både selve stykket og filmen om stykket.

Meget velegnet til konfirmandundervisning og skolens undervisning i kristendom på tilsvarende niveau.

Video/VHS

»Skak! ...men for en springer er der håb« - et dramastykke

Varighed: ca. 30 min.

Pris: kr. 700,-

Udlejning: kr. 175,-

NYHED

»Hvil i fred« Yoga - afslapning eller hinduisme

De fleste aftenskoler landet over har yoga som undervisningstilbud. Og yoga anbefales af mange - også indenfor den officielle sundhedssektor. Mange mennesker dyrker således yoga som en form for afspændingsgymnastik. Færre kender til de rødder, den har i hinduismen, eller til sammenhængen mellem yoga og nyreligiøsitet.

»Hvil i fred« belyser yoga ud fra forskellige synsvinkler. Nuværende og tidligere yogaudøvere er blandt de medvirkende i filmen, og de fortæller om meget forskellige erfaringer med og holdninger til yoga: afslapning eller hinduisme.

»Hvil i fred« er produceret af IMedia for Dialogcentret, Felix Film og Religionspædagogisk Center.

Filmen er velegnet til studiekredsbrug og undervisning af unge og voksne.

Varighed: 20 minutter. Video/VHS

Pris: kr. 700,-

Udlejning: kr. 200,-

Dekalog

10 Film af Krzysztof Kieslowski

»Dekalog« behandler i ti film, hver af knap en times varighed, med udgangspunkt i De ti Bud, almene etiske konflikter og problemfelter. Uden at være moraliserende eller polemisk fremstiller Kieslowski mennesker, der er forviklet i livet og hinanden, og de konflikter, der er fundamentale med alt menneskeligt liv. De ti film fungerer hver for sig som et afsluttet filmisk forløb. Men der er selv ved et forholdsvis løst gennemsyn af filmene - også markante og yderligere pointer i en samlet oplevelse af de ti film.

»... resultatet er et værk der trænger sig mere vedkommende på end no-

get andet inden for de sidste snart mange år.«

Dan Nissen, Information

Video/VHS. Alle ti film, kr. 4.800,-

Enkelt titel, kr. 750,-

Rekvirér katalog med nærmere omtale af de ti film.

TV2 og Religionspædagogisk Center

Mellem TV2 og Religionspædagogisk Center blev der sidste år indgået aftale om salg og udlejning af tv-programmer.

Aftalen betyder, at private og undervisere kan købe eller leje videokassetter med programmer, der tidligere har været vist i TV2. Rekvirer specialekatalog med omtale af de første elleve titler:

Kælderens

Havsteen-Mikkelsen

Når troen bliver katolsk

Mejslet i granit

Johannes Åbenbaring

Jesu mødre

»...En himmelsk lyd«

Når julen bliver et eventyr

»En rose så jeg skyde«

Julegudstjeneste for børn

Af spædes og diendes mund

Programmerne er produceret for TV2 af produktionsselskaber i samarbejde med Danmarks Kirkelige Mediecenter. Programmerne er velegnede til undervisningsbrug i forskellige former for kirkelig undervisning og til undervisning i kristendom/religion i skolen.

Video/VHS.

Pris pr. titel: kr. 700,-

Udlejning: kr. 175,-

Jerusalem, tre religioner mødes

Aktuel film om Jerusalem, produceret af socialrådgiver og fotograf Gideon Goldwein. Tre religioner mødes i nutidens Jerusalem. Kristne, jøder og muslimer bor bag byens mure, mødes på byens gader. Kan årtusinders konflikter vendes til sameksistens i fremtiden?

Videofilm med dansk tale (Religionspædagogisk Center). Meget velegnet til undervisningsbrug.

Video/VHS. Varighed: ca. 25 min.

Pris: kr. 700,-

Udlejning: kr. 175,-

Midt i livet

Det hænder, at livet er slut - midt i livet. Og når man selv er fjorten år, og ens storesøster, der er 18 år gammel, bliver syg og dør, er alting pludselig anderledes. I filmen følger vi drengen Micke, fra han bliver klar over, at søsteren er syg, over søsterens sygdomsforløb og død til han senere, lidt ældre og både fattigere og rigere, kan lade livet gå videre. Og han kommer ikke over søsterens død; han kommer igennem den. Vel egnet til kristendomsundervisning på mellemste og ældste trin samt til konfirmandundervisning.

Produktion: Hamark Produktion, Verbum Film og Religionspædagogisk Center.

Varighed: 20 minutter, Video/VHS

Pris: kr. 500,00

Udlejning: kr. 175,00

Konfirmationsgaven

- en novellefilm for konfirmander, forældre og præst

»Konfirmationsgaven« er en undervisnings- og novellefilm. Om en række temaer, der er helt centrale for både konfirmander og konfirmandforældre: tillid, og det modsatte, i forholdet mellem teenagere og forældre, konfirmationsforberedelsens betydning og muligheder for konfirmander og forældre, de store spørgsmål om Gud, livets mening, det ondes problem etc. Filmen beskriver også ærligt de voksnes konflikter med og usikkerhed på sig selv og teenageren, Peter. Filmen vil også være velegnet ved konfirmandforældreaflever mv.

Lærervejledning medfølger.

Video/VHS. Varighed: 26 min.

Pris: kr. 500,-

Udlejning: kr. 175,-

NU OGSÅ I 16mm til udlejning

På sporet af evigheden ...

Man kan tale om evigheden i forskellige betydninger; som lang tid, som livet efter døden og som en særlig kvalitet ved øjeblikket. I filmen her møder vi især evigheden i denne sidste betydning: Evigheden oplevet i særlige, fortættede øjeblikke, som har fået dyb betydning for mennesker. I filmen møder vi folk på strøget, en fodboldspiller, en nonne, en atomfysiker og en krigsveteran. Og hver især vil de sætte os på sporet af evigheden.

VHS/video. Varighed: 17 min.

Pris: kr. 700,00.

Udlejning: kr. 175,00

Hej Peter

En film af Per Jensen og Niels Johansen. »Hej Peter« er en dansk novelfilm om identitet og konfirmation. I filmen følger vi Peter fra den sidste lektion i konfirmationsforberedelsen, hvor spørgsmålet om identitet tages op, over lørdag aften inden konfirmationen, hvor Peter i en række flashbacks oplever glimt fra det sidste års mange forskellige og alligevel sammenhængende begivenheder, frem til selve konfirmationen.

Varighed: 34 minutter

Pris: (video/VHS) kr. 500,00

Udlejning: (16mm og video/VHS) kr. 175,00

Filmbibelen

22 film à 20 minutter; filmatiseret bibelgenfortælling. Meget velegnet til undervisningsbrug. Foreligger i 16mm og Video/VHS. Rekvirér specialkatalog.

BEMÆRK NYE PRISER FRA D. 15/9:

Video/VHS

1 film kr. 500,-

6 film KUN kr. 2.500,-

To gamle venner - en samtalefilm om døden

»To gamle venner« er en kortfilm for aldersgruppen 9-14 år om døden, sorg og begravelse. Den er meget vedkommende - uden at være sentimentalt pågående: om to piger, Anna og Karin, på 9 og 11 år, hvis gode ven, en gammel dame, tante Lisa, dør. De to piger, der var de eneste, der kendte og besøgte den gamle dame, må ikke deltage i begravelsen - det synes deres mor og far ik-

ke er passende - men det afholder nu ikke de to piger fra at prøve at få indflydelse på begivenhederne. Produktion: Verbum Film, Solfilm og Religionspædagogisk Center.

Varighed: 24 min.

Pris: (Video/VHS) kr. 500,00

Udlejning: (16mm og video/VHS) kr. 175,00

Dias

Bibelen

Bibelen - overleveret og levet

158 dias, 28 stordias, 160 sider tysk tekst (TVZ/Calwer). En utrolig dygtigt redigeret og teknisk flot mediepakke om hvordan Bibelens tekster er bevaret indtil i dag og hvad Bibelen er for en slags bog.

Kirke: konfirmander/unge, voksne.

Skole: ældste

Kr. 2.500,-

Bibelens land

48 dias med teksthæfte af Anker Gjerding (Religionspædagogisk Center). En serie billeder til belysning af de bibelske beretninger og deres tid. Fortrinlige fotos fra mange egne af Israel. Anvendelig i mange sammenhænge.

Kirke: konfirmander/unge og voksne.

Skole: mellem og ældste

Kr. 450,00

Bibelens budskab

17 dias med tysk teksthæfte (Christophorus). Billedcyklus med motiver fra Marc Chagalls klassiske malerier.

Kirke: konfirmander/unge og voksne.

Skole: ældste og højere.

Kr. 300,00

Bibelske serier for børn

TO HELT NYE SERIER

Jul

Dias til genfortælling af juleevangeliet. Motiverne er papirklip belyst med meget flot farveindlægning. En

meget velproduceret lysbilledserie. Papirklip ved Rikke Glistrup, dias ved pressefotograf Bent L. Hansen. Serien indeholder forslag til tekstlæsning i forbindelse med genfortælling.

15 dias

Kirke: børn.

Skole: yngste

Kr. 290,-

Påske

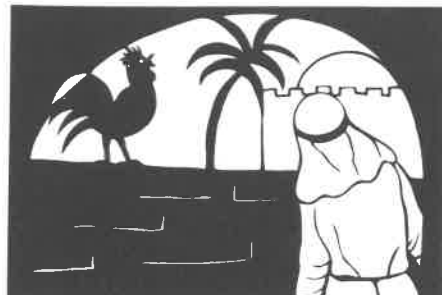
Dias til genfortælling af påskeberetningen (som serien »Jul« ovenfor).

15 dias

Kirke: børn.

Skole: yngste

Kr. 290,-

Beretninger fra

Det nye Testamente

10 serier à 12 dias, de fleste ill. af Ch.A.H. Müller (NZV). Beretningerne er fortalt for børn og tegnet i en klar og nutidig streg.

Ingen plads i herberget

Men det skete

En konge i en stald

En konge fødes

De vise mænd

Bespisningen i ørkenen

Lignelsen om den fortabte søn

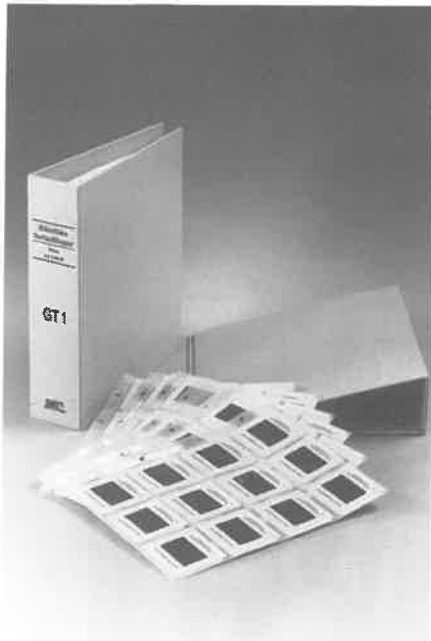
Fra nadveren til Jesu opstandelse

Kvinderne ved graven

Fra opstandelsen til Himmelfarten.

Kirke: børn. Skole: begynder

Pris pr. serie à 12 dias kr. 150,00

Bibelske fortællinger - dias og tekst

4 ringbind med dias og dansk tekst til 40 bibelske fortællinger, ialt 480 dias, tegnet af Ch.A.Hermine Müller, NZV/Religionspædagogisk Center. Til fortællinger fra både GT og NT. Leveres med undervisningsvejledning.

Kirke: børn. Skole: begynder.
Kr 7.100,00 (for hele serien) eller 1.775,00 ved hvert års levering.

Ordet i billeder

Syv diasserier over centrale lignelsesfortællinger, tegnet af N.E. Stefensen med en humoristisk, symbol-ladet streg i enkel tegneseriestil (Wort im Bild/Religionspædagogisk Center):

Du er altid en dagløn værd (Arbejderne i vingården)

Hyrden og fårene

Om at lære at tilgive (Den gældbundne tjener)

Zakæus blev glad

Den fortabte søn

Den barmhjertige samaritaner.

6 serier à 12 - 21 dias,

kr. 200,00 - 275,00

Kirke: børn. Skole: begynder.

Kristendom

Dåben - Det levende vand, den hvide fest - 24 dias med kasettebånd og dansk tekst v/ Frederik G.Sørensen (Religionspædagogisk Center). Diasserien bevæger sig fra det almene, vand, til det specifikke, dåben, der beskrives i sin kompleksitet. Forord af Regin Prenter.

Kirke: konfirmander/unge og voksne
Kr. 450,00

Gudstjenestens farver, hvorfor - hvornår ?

11 dias med tekst og elevark (Religionspædagogisk Center). Diasserie af Jakob H. Zeuthen om kirkeårets liturgiske farver og deres plads i kirken.

Kirke: børn og konfirmander/unge.
Kr. 200,00

Luther - en oprørske kristen

28 dias med teksthæfte af professor, dr. J.P. Boendermarker (Religionspædagogisk Center). Velegnet som introduktion til Luthers liv og arbejde. Det omfattende teksthæfte udgør sammen med de 28 dias et godt materiale til en Luther-biografi til undervisningsbrug.

Kirke: konfirmander/unge og voksne.

Skole: ældste og højere.
Kr. 450,00

Salmedigteren B.S. Ingemann

12 dias med teksthæfte af Lars Thorkild Bjørn (Religionspædagogisk Center). Denne diasserie udkom i forbindelse med bogen »Salmedigteren B.S. Ingemann« af Peter Balslev-Clausen, og den udgør et godt materiale til både ungdoms- og voksenundervisning.

Kirke: konfirmander/unge og voksne.

Skole: ældste og højere.
Kr. 225,00

Til gudstjeneste

36 dias med teksthæfte (Religionspædagogisk Center). Ingrid Schröder-Hansen og Per Jensen fremstiller i denne serie gudstjenestens forløb gennem billeder fra en ny og en gammel kirke. Forklaringer og oversigt over gudstjenestens forløb er indbygget i fortællingens form.

Kirke: børn, konfirmander/unge og voksne.

Kr. 550,00 lev. i æske

Kr. 600,00 lev. i mappe

Kunst

NYHED

Livets træ

24 dias med teksthæfte. Bodil og Ingvar Glad fremstiller i denne serie livstræets betydning for den kristne billedkunst som variationer over troens grundtema: liv/død/opstandelse. Fra middelalderens billedverden frem til moderne kirkekunstneres anvendelse af træet som symbol.

Kirke: konfirmander/unge og voksne.
Skole: alle trin.

Udkommer i oktober

Kr. 500,-

NYHED

Kristusbilleder i kunsten

15 dias med teksthæfte (Religionspædagogisk Center). Centrale fremstillinger af Kristus fra oldkirken til moderne tid.

Med undervisningsvejledning. Meget velegnet til undervisningsbrug f.eks. med konfirmander.

Kirke: konfirmander/unge og voksne.
Skole: ældste, højere.

Kr. 300,-

NYHED

Fra fortælling til symbol Danske alterbilleder fra det 20. århundrede

En helt ny diasserie på 24 billeder
ved Knud Munck.

Kirke: konfirmander/unge og voksne

Skole: ældste, gym/HF.

Udkommer i oktober

Kr. 500,-

NYHED

Rembrandt - en moderne forkynder

I forbindelse med bogen »Rembrandt - en moderne forkynder«, som udkom sidste efterår, samlede bogens forfatter, sognepræst Lisbeth Smedegaard Andersen, en serie på 15 dias med en række af Rembrandts hovedværker. Serien er med undervisningsvejledning, men kan også med fordel suppleres med Smedegaard Andersens bog. Serien er velegnet til f.eks. konfirmandundervisning men også til voksenundervisning/foredrag.

Kirke: konfirmander/unge og voksne.

Skole: ældste, gym/HF

Kr. 350,-

24 farvetræsnit af Thomas Zakarias

24 dias med værker af Thomas Zakarias og tysk teksthæfte af Folkert Doedens (Kösel). Disse bibelske farvetræsnit rummer muligheder for kunstfortolkning såvel som udlægnin-
ger af det centrale i den bibelske tekst.

Kirke: konfirmander/unge og voksne.

Skole: ældste

Kr. 400,00

At se Gud i den korsfæstede

18 dias med 24 sider tysk tekst af Georg Baudler (Calwer). En kristen »lærebog i at se« med billeder til passions- og påsketiden af Roland Peter Litzenburger, en af dette århundredes billedkunstnere.

Kirke: konfirmander/unge og voksne.

Skole: ældste

Kr. 325,00

Billedcyklus over Jesu liv.

24 dias med glasmalerier og kolorede raderinger af kunstneren Adi Holzer (Religionspædagogisk Center). Serien er en bemærkelsesværdig udgivelse, der gør Adi Holzers

fascinerende kunst tilgængelig for bl.a. ungdoms- og voksenundervisning. Serien udgives med teksthæfte til brug for undervisning, billedtolkning og meditation. Teksthæfte ved Annelise Thomsen og Birte Andersen.

Kirke: konfirmander/unge og voksne.

Skole: højere.

Kr. 600,00

Billedet som budskab

15 diaserier, hver med 8 dias og tysk tekst (Calig AV-medien im Bernhard Verlag). Med serien »Billedet som budskab« bliver et udvalg af store kunstnere fra fortid og nutid gjort tilgængelige.

Jesu måltidsfællesskab, Hans Schäumelein, 1515. Jesus tages til fange, Hans Hirtz, 1440. Se, hvilket menneske, Lovis Corinth, 1925. Simon fra Kyrene, Karl Jung, 1946. Korsnagling, Meister Bertram, 1394. Kvinderne ved graven, Codex aureus Echternach, 1020-1040. Nedstegen til dødsriget, Lucas Cranach d.æ. 1520. Kristi Himmelfart, Rembrandt, 1633. Den treenige Gud, Antependium, 1480. Helligåndens komme, Slavisk ikon, 18. årh. Bebudelsen, Oskar Kokoschka, 1911. Johannes Døberen, Dirk Bouts Nachfolger, 1460. Allehelgen, Albrecht Dürer, 1511. Jesu fødsel, Martin Schongauer, 1470. Den 12-årige Jesus i Templet, Emil Nolde, 1911.. Pris pr. serie à 8 dias, kr. 175,00

Kirke: konfirmander/unge og voksne.

Skole: mellem, ældste, højere

Dias til kirkeåret I - IV

4 mapper med dias og hver ca. 150 sider tekster og salmer, red. af Wilhelm Böhm og Ingrid Bonnat. (AV-edition). Dias af kunst fra antikken til nutid samt enkelte fotos tolker de bibelske tekster kirkeåret igennem. En

righoldig materialesamling med ideer til undervisning, gudstjeneste og familiearbejdet. Advent, Jul, Helligtrekonger, 23 dias Lidelse, Korsfæstelse, Opstandelse, 18 dias Påsketid og pinsefest, 25 dias Efterårets fester, 25 dias

Kirke: børn, konfirmander/unge og voksne

Pris pr. serie, kr. 550,00

Dias til billedprædikener

20 dias med dansk tekst til bogen »Børnegudstjeneste med højmesens grundtræk« (Religionspædagogisk Center). Billederne er dels verdenskunst dels kunst fra danske kirker.

Kirke: børn, konfirmander/unge og voksne

Kr. 450,-

Julen i kunsten I+II

2x14 dias med dansk tekst (Christophorus Verlag/Religionspædagogisk Center). Kunstværker fra det 3.-20. århundrede med udførlige beskrivelser og billedtolkninger.

Kirke: børn, konfirmander/unge og voksne.

Skole: begynder, mellem, ældste

Kr. 250,- pr. serie à 14 dias.

Julen set igennem kunstens billeder

18 dias med tysk tekst (Calwer). Denne smukke serie rummer overraskende kontraster: Fra antikens billeder til Kollwitz, Kokoschka, Pankok, latinamerikanske og afrikanske kunstnere. Den omfattende tekst giver god støtte til billedtolkningen.

Kirke: børn, konfirmander/unge og voksne.

Skole: begynder, mellem, ældste.

Kr. 275,00

Korsfæstelsen (Isenheimeralteret)
14 dias med tysk tekst af Gerhard Boos og Martin Smeisser (Christophorus). Guds søns offerdød skildres af kunstneren Mathias Grünewald. Information, meditationer, tolkninger og metodiske henvisninger.
Kr. 225,00

Marc Chagalls glasmalerier i Stephanskirken i Mainz

42 dias med dansk teksthæfte (Religionspædagogisk Center). Disse glasmosaikker færdiggjorde Marc Chagall i en alder af 97 år. I billedvalget har Chagall fremdraget hændelser fra såvel GT som NT. Det drejer sig om pagtslutningen og frelseshistorien.

Kirke: konfirmander/unge og voksne.
Skole: mellem, ældste.
Kr 450,00

Verdens kunst

Små diasserier med et udvalg på 8 billeder af følgende kunstneres centrale værker (Religionspædagogisk Center): Leonardo da Vinci (1452-1519), Michelangelo (1457-1564), Rembrandt (1606-1669), Raphael (1483-1520), El Greco (1541-1614). 5 serier à 8 dias med udvalgte værker af verdenskunstnere.

Kirke: konfirmander/unge og voksne.
Skole: ældste, højere
Kr. 150,00 pr. serie à 8 dias.

Fremmede religioner

Jerusalem, tre religioner mødes
36 dias med dansk tekst (Religionspædagogisk Center). Tre religioner mødes i nutidens Jerusalem. Kristne, jøder og muslimer bor bag byens mure, mødes på byens gader. Kan årtusinders konflikter vendes til sam eksistens i fremtiden?

Kirke: konfirmander/unge og voksne.
Skole: mellem, ældste
Kr. 750,00

STORDIAS

NYHED

»Tro, håb og kærlighed«

Til Kaj Mogensens konfirmandundervisningsmateriale »Tro, håb og kærlighed« er udgivet såvel en række overheadtransparenter som et kassettebånd med sange fra »Konfirmandens bog«.

Overheaddias til

»Tro, håb og kærlighed«

7 Overheaddias med hver 2 motiver/billeder. Ialt 14 markante billeder fra Konfirmandens bog: 1) Paul Høm: Marts & Chagall: Den hvide Krist. 2) Van Gogh: Sædemanden & Van Gogh: Hvedemark 3) Van Gogh: Kartoffelspiserne & Rembrandt: En kvinde 4) Van Gogh: Lazarus & Storm P.: Tilbage til naturen, 5) Rembrandt: Den fortabte søn & Niels Larsen Stevns: Den fortabte søn 6) Van Gogh: Den barmhjertige samaritaner & Hitdakodex 7) Jens Søndergaard: Søndag & Bosch: Jesus bærer korset.

Alle 14 billeder, kr. 1.300,-

Løssalg, pr. stk. (to motiver) kr. 250,-

Demobånd med sange og salmer til »Tro, håb og kærlighed« 1. vers af samtlige titler i konfirmandens bog; klaver og enkelt sangstemme. kr. 118,-

Overheadtransparenter til K-materialet

Ni overhead-transparenter (Religionspædagogisk Center). Til brug i

forbindelse med konfirmandundervisningsmaterialet af Søren Lodberg Hvas og Erik Ågård, K-materialet, er der udgivet en serie på ni billeder: Alterbordsforside fra Torslunde Kirke (K6), Chagall: Noa og regnbuen (K9), Gerhard: Han som kommer (K26), Harupa: Påske (K21), Harupa: Det gode budskab fortælles videre (bagsiden), Köder: Maria Magdalene påskemorgen (K21), Köder: Til bords med syndere (K15), Nolde: Den hellige nat (K4) og Rembrandt: Den store helbredelse af syge (K14).

Kirke: konfirmander/unge og voksne.

Skole: mellem og ældste.

Pr. stk. kr. 150,00

Hele serien, ni billeder, kr. 985,00

Stordias til salmer

To serier på hver 10 transparenter med illustrationer og tekst til klassiske salmer fra Den danske Salmebog og fra Salmer og kirkeviser (Religionspædagogisk Center). Serien er produceret af Merete Gross for Materialecentralen.

Kirke: børn. Skole: begynder.

Stordias til morgensalmer, kr. 985,00

Stordias til børnesalmer, kr. 985,00

PRISEN FOR »BEDSTE INSTRUKTION« – CANNES 1987

HIMLEN OVER BERLIN

EN NY KÆRLIGHEDSFILM AF
WIM WENDERS (PARIS, TEXAS)

DETTE ÅRS ABSOLUTTE ÅBENBARING – ET FILMMIRAKEL – skrev Jyllands-Posten

BRUNO GANZ SOLVEIG DOMMARTIN PETER FALK OTTO SANDER CURT BOIS

FOTOGRAF HENRI ALEKAN · MUSIK JØRGEN KNIEPER · INSTRUKTION WIM WENDERS · DREJEBOG PETER HANDKE
PRODUCENTER ANATOLE DAUMAN OG WIM WENDERS · EN CO-PRODUKTION ROAD MOVIES, BERLIN – ARGOS FILM PARIS – WDR, KÖLN
SCALA FILM

DCI DOLBY DIGITAL

Film & Video Posters SA

Tilgivelse og barmhjertighed

To forløb med billeder til brug i konfirmandundervisningen

Af sognepræst Jens Birk

Med disse to forløb er det hensigten med brug af billeder at drage nogle træk frem af Jesu to lignelser: Den fortabte søn, Luk. 15,11-32 og den barmhjertige samaritaner, Luk. 10,30-37. Undervisningsmodellen her tager samtidig udgangspunkt i konfirmandernes egen verden.

Forløbet er tænkt til én dobbeltlektion. Billederne kan også behandles grundigere over to dobbeltlektioner.

I at være modtaget!

1.

Giv nogle eksempler på at blive modtaget. Det kan være, når man kommer hjem eller det kan være gode venner, der modtager en.

2.

Lignelsen om den fortabte søn genfortælles for at danne et rum omkring oplevelsen af at være modtaget.

3. billeder

a. Peter Opitz: Den fortabte søn mellem kratere

Sønnen i forgrunden har det fortabte, udslukte blik af at være ensom. Landskabet omkring ham er goldt, se de tomme, sorte kratere. Træerne i baggrunden ligner spøgelsesagtige skikkelser. De mørke fugle varsler uhygge.

Den fortabte søn mellem kratere

b. Rembrandt: Den fortabte søns hjemkomst

Sønnen har været ude at leve i sus og dus. I faderens holdning er der en uendelig nænsomhed og tilgivelse.

Den fortabte søns hjemkomst

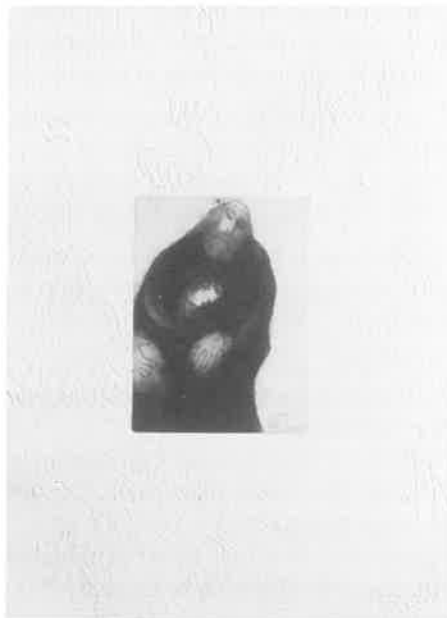
Sønnen bliver modtaget som den, han er. Sønnen har brutale, nærmest dyriske træk. Når mennesket lever i "det fremmede" og ikke vil modtages, bliver det umenneskeliggjort. Det går fejl af sin oprindelige bestemmelse og bliver åndløst: dyrisk.

c. Adi Holzer: Den fortabte søn

Randfortællingerne i billedet er nutidige eksempler på, hvad mennesket beder Gud om tilgivelse for og hjælp til at overvinde.

Midterbilledet viser den eventyrlystne søn, der vender hjem. Faderen møder ham med en tæt omsluttelse. Billedet domineres af ansigter og hænder. Kærligheds fysiske udtryksmidler. Ude havde han prøvet alt, også nederlagene og at miste selvværd. Det bliver nødvendigt for ham at genfinde sine rødder – som den, han nu er.

Ømheden lyser i faderens øjne, men også stor bevægelse og opfyldelse. Da sønnen var rejst, havde han mistet noget af sig selv. Hver dag, der gik uden forbindelse med sønnen, døde han en lille smule. Da sønnen vendte tilbage og kastede sig i faderens favn, opdagede han glæden. Faderens liv blev også større ved det. Det kaldes tilgivelse.

Den fortabte søn

4. og så...

Billederne viser mennesket, der bliver modtaget. Fra den selvvalgte "udlændighed" (Opitz og randbillederne hos Holzer) bliver sønnen modtaget af Faderen.

Lad konfirmanderne tegne en scene,

hvor de gengiver oplevelsen af at være modtaget.

Snak om tegningerne og prøv at finde den grundmenneskelige følelse af, at vi har brug for at være modtaget. Derfra kan man gå over til at tale om, at Gud er den, der altid modtager os – uden betingelser. Vi er accepterede, tilgivet, sådan som vi er og kan hvile i det.

Hvordan påvirker det os, hvis vi grundlæggende føler, at vi er modtaget og accepteret som den, vi er? (Vi får mere overskud og større glæde).

Evt. kan kontrasterfaringer fra konfirmandernes hverdag drages ind. Situationer, hvor de ikke har følt sig godt modtaget.

II at give!

1.

Giv nogle eksempler på at give noget til andre. Det kan være en gave. Det kan være et knus, eller det kan være hjælp af den ene eller anden slags.

2.

Lignelsen om den barmhjetige samaritaner genfortælles for at danne et rum omkring oplevelsen af at give.

Giv en kort karakteristik af de enkelte personer. Lad konfirmanderne få en fornemmelse af, hvordan præsten og levitten må have det med at gå forbi.

Fortællingens højdepunkt er, at manden modtager hjælp (da alt håb er ude).

3. billeder

a. Vincent van Gogh: Den barmhjetige samaritaner

Billedet er malet, mens Van Gogh var indlagt på sindssygehospital. De parallelle penselstrøg i billedet er af-dæmpede i farverne og giver alligevel en uro i billedet som baggrund for de to personer. Billedet viser den situation fra fortællingen, hvor samaritaneren hjælper manden op på sit æsel. Den overfaldne mand er slap og hjælpeløs, mens samaritanerens skikkelse i modsætning hertil udtrykker styrke og vilje til hjælpsomhed.

Samtidig er hele historien med i billedet i den venstre side. Præsten og levitten er på vej væk, den plyndrede kiste står åben og tom.

Van Gogh: Den barmhjetige samaritaner

b. Otto Pankok: Lignelsen om den barmhjetige samaritaner

Billedet er fra en serie: Passion malet i 1936. Serien blev beslaglagt af nationalsocialisterne, men gemt til efter krigen.

Handlingen foregår her i et dystert bjerglandskab. En smal vej fører væk mellem klipperne. Præsten er forsvundet, mens levitten lader til at betragte scenen i forgrunden. For at lære noget? Ridedyret venter. En dug er bredt ud og en flaske ligger foran.

På billedet her er det en kvinde, der er blevet overfaldet, og også samaritaneren fremtræder som kvinde. Ikke i den traditionelle rolle som den ydmyge tjenende, snarere som en Rosa Luxemburg (1871-1919), der styrtede sig ud i den politiske kamp, fordi hun ynkedes (sml. Luk. 10,33). Hvad kan motiverne være til at hjælpe. Kan de også være overordnede, politiske?

Otto Pankok: Lignelsen om den barmhjetige samaritaner –

**c: Paula Modersohn-Becker:
Den barmhjertige samaritaner**

Paula Modersohn-Becker (1876-1907). Var gift med maleren Otto Modersohn. Kunstnerens mand plejede hende inden hendes død. Maleriet er malet kort før kunstneren døde.

Maleriet fremtræder umiddelbart meget varmt og enkelt. I forgrunden er en høj som en pyramide, hvor der står et frodigt træ. Den, der trænger til hjælp, og den hjælpende er under træet. Manden med den lyse turban berører ømt mandens kolde pande og støtter hovedet med begge hænder. Træet vokser symbolsk op af kærlighedsgerningen som et livstræ i Paradiset; men samtidig kan det også være erkendelsestræet til erkendelse af godt og ondt. Bagved træet er hesten, beskyttet af træets krone. Samtidig beskytter hesten også mod blikke fra vejen bagved.

På vejen flyder tiden: men i forgrunden står tiden stille. Her sker det, at det ene menneske tjener og giver til det andet menneske.

4. og så....

Billederne viser mennesket, der giver. Mennesket der vælger at tage sig af sin nødstedte næste lige der, hvor han er.

Lad konfirmanderne tegne en scene, hvor de gengiver oplevelsen af at give.

Snak om tegningerne og prøv at finde frem til, hvilken følelse man får, når man har overskud til at give.

Hvordan er der sammenhæng mellem at modtage og at give. De to lignelser er her sammenstillede, så vi får givet af Gud, at vi er tilgivet, accepteret. Vi får et overskud af at være set af Gud, når vi også selv mærker, vi er set.

*Paula Modersohn-Becker:
Den barmhjertige samaritaner*

Vi får livet, tilgivelsen givet af Gud. Vi må være med til at give dét videre, vi har modtaget ikke af et underskud. Vi er accepteret også i underskudstider, men vi må og kan give videre af et overskud.

Kildeangivelse for billeder:

I a. Peter Opitz: Den fortabte søn mellem kratere.

Den kristne børnelærdom, hæfte 12, Fadervor.

I b. Rembrandt: Den fortabte søns hjemkomst.

Overhead til Kaj Mogensen: Tro, håb og kærlighed.

I c. Adi Holzer: Den fortabte søn.

Adi Holzer: Billedcyklus over Jesu liv.

II a. Vincent van Gogh: Den barmhjertige samaritaner.

Overhead til Kaj Mogensen: Tro, håb og kærlighed.

II b. Otto Pankok: Lignelsen om den barmhjertige samaritaner.

Jörg Zink: Jesusreden, Eschbacher Bibelhefte.

II c: Paula Modersohn-Becker: Den barmhjertige samaritaner.

Jörg Zink: Jesusreden, Eschbacher Bibelhefte, hvor der også er en indgå-

ende beskrivelse af de mange symbol-lag i billedet.

Henvendelse angående billedmateriale til: Religionspædagogisk Center.

Billedet som følelsernes spejl

Af Britt Due Tiemensma

Artiklen er den tredje i en serie på fire om forskellige metoder i billedfortolkning. De to første handlede om metoder, der udvidede synsindtrykket og gjorde betragteren mere uafhængig af personlige oplevelser, og herved blev fortolkningen også gennemskuelig for læseren eller tilhøreren. I denne artikel vil jeg komme ind på fortolkninger, der udspringer af hjertet og som undslår sig for at benytte hjernen som et kritisk korrektiv. Hvorfor er disse fortolkninger i virkeligheden temmelig problematiske?

"Jeg stod foran et Madonna billede af Botticelli, og i et øjeblik for hvilket jeg ikke har andet navn end inspiration, forstod jeg, at et billede kan åbenbare. Det giver en ny dimension, hvis det har kraft til at åbne sjælen" (GW, 9: s. 345).

Citatet stammer fra Paul Tillich, en tysk-amerikansk religionsfilosof, der fungerede som præst i den tyske hær under første verdenskrig. I denne periode spillede kopier af kunstværker en vigtig rolle i hans hverdag, fordi de skabte modbilleder til krigens gru og meningsløshed. Og originalerne viste sig at være endnu mere kraftfyldte.

Konfrontationen med Sandro Botticellis "Madonna med syngende engle" under en orlov i Berlin blev nemlig en uforglemmelig oplevelse, og han huskede den 40 år senere som et øjeblik, hvor han følte sig på vej mod ekstasen. Billedets skønhed var identisk med den fuldkomne skønhed, der udsprang af den gud-dommelige skønhed.

"Billedet er en tavs fortæller, og dog taler det ofte mere til os end begrebstyngede ord, fordi billedet gør indtryk på os med intuitionens uigendrivelige kraft" (GW, II: 35-90).

4 artikler – 4 syns- vinkler

Efter krigen blev Paul Tillich ivrigt optaget af billedkunst som formidler af kristendommen. Han opfattede billedet som et medium for intuitionens evne til at nå bag om dogmatikken og de teologiske læresætninger og få fat i

modsigelsen til det banale liv ... til det, der angik mennesket ubetinget.

Især de moderne ekpressive billeder anså han for at være gode formidlere, da denne malemåde formåede at udtrykke det atomiserede og forstyrrede liv, der var blevet den moderne realitet. Hos kunstnere som van Gogh, Munch, Picasso, Braque og Chagall blev menneskelivet beskrevet uden idealiserende løgne ligesom i den protestantiske fortolkning af kristendommen.

Picassos "Guernica" fremhævede han som det vigtigste moderne protestantiske maleri, men konklusionen bero-

S. Botticelli: Madonna og barn

ede måske mere på personlige indtryk end en analyse. Som begrundelse fremhævede han nemlig, at "Guernica var en lille baskisk landsby, som blev helt ødelagt.

Holdninger i folkeskole og gymnasium

Den emotionelle holdning til billedkunst kommer bl.a. frem i vejledningen for Folkeskolens formningsun-

de forventede, at billederne skulle forløse følelser i deres sind, og de var utilbøjelige til frivilligt at anvende metoder, der kunne udvide deres synsindtryk.

Det er for mig ikke nogen løsning på, hvad det forestiller, hvilket altid irriterer mig en smule, fordi jeg godt kunne tænke mig at vide, hvad meningen er."

Eleverne vil helst kunne identificere sig med de følelser, der kommer til udtryk på lærredet, eller de forsøger at gribe til mere formelle betragtninger omkring form og farve. Hvis det alligevel ikke lykkes at se noget smukt

Niels Helledie: Fuglekrucefiks

dervisning. Børnene skal lære at bruge billeder, fordi de udtrykker sig mere udførligt gennem billeder end ord.

"Da børn ofte udtrykker sig mere omfattende om det, der rører sig i dem, når de bruger billeder, end når de taler – endsige skriver – må den billedsproglige udvikling stimuleres til hverdag gennem hele skoletiden" (Formning 1976).

Billedsproget betragtes her som følelsernes sprog, og børnene skal tilskyndes til at bruge denne udfoldelsesmulighed i hele opvæksten, fordi de bliver bedre til at udtrykke deres følelser. Og underforstået hævder teksten, at den, der blot behersker verbalsproget, har fået beskåret sine udtryksmuligheder.

Bekendtgørelsen er arbejdsgrundlag for alle folkeskolelærere, samt elever, og indholdet vil derfor skabe grundlaget for de fleste børns kunstopfattelse. I gymnasiet møder man naturligt nok også denne opfattelse. Hvis eleverne konfronteres med et billede i faget billedkunst, vil de ofte hævde, at deres opfattelse kan være lige så rigtig som lærerens, da deres følelser og intuition er lige så troværdig som autoritetens.

Ved begyndelsen af det nye skoleår spurgte jeg fire 3.g klasser om deres syn på et traditionelt landskabsmaleri og et moderne abstrakt maleri. De fleste elever gav svar, som afslørede, at

eller harmonisk, ja, så afvises billedet ofte som klatmaleri eller et stykke lærred, der er tørt pensler af i. Det grimme eller kaotiske tiltaler kun de færreste.

Landskabsmaleriet af John Constable forekom de fleste at være lidt gammeldags:

"Billedet virker så naturligt, at det "drager" mig ind i det. Jeg forestiller mig lydene, duftene, og jeg laver min egen lille "historie" om drengen på billedet. Problemet ved den slags billeder, føler jeg, er, at det indtryk billedet gør på en, ved et kombineret italiensk-tysk bombeangreb. Det var den første prøve på det, man kalder "intens bombning af et begrænset mål", et forfærdeligt udtryk, der betyder bombning på en måde, så intet er tilbage. Picasso har malet den omfattende rædsel – et stykke virkelighed, mennesker og dyr og uorganiske murbrokker som en helhed – på en måde, der måske viser vores fragmentariske realitet bedre end noget andet moderne billede. I en af mine timer blev jeg spurgt om, hvilket billede der var det bedste nutidige protestantiske maleri. Jeg svarede næsten uden at tøve "Guernica". Jeg valgte dette billede, fordi det viser den menneskelige situation uden tilsløring. Det viser, hvad den anden verdenskrig snart skulle bringe i de fleste europæiske lande, og hvad mange amerikanere føler af tomhed, meningsløshed og eksistentiel tvivl. Og hvis protestantismen også først og

Et abstrakt billede af Willem de Kooningen fremkaldte bl.a. følgende kommentarer:

"Jeg synes overhovedet ikke om billedet, da jeg ikke kan se noget som helst i det."

"Et sådant billede virker nærmest som en eksplosion af farver og indtryk.

fremmest betyder, at vi ikke behøver at skjule noget, men må betragte den menneskelige situation ud fra fremmedgørelsens og fortvivelsens dyb, ja, så er det et af de mest kraftfyldte religiøse billeder" (Tillich i: J. Dillenberger, "On Art and Architecture" s. 95).

Paul Tillich bruger billedet til at formidle et personligt budskab om det bedste protestantiske maleri. Ganske vist forsøger han at almengøre historien gennem nogle realhistoriske oplysninger, men de er helt utilstrækkelige til at føre læseren frem mod den overraskende konklusion. Læseren når ikke at opfatte, hvorfor der er en sammenhæng mellem protestantisme og et maleri fra et katolsk land. Men måske var sammenhængen også blot en indskydelse fra et undervisningsforløb, som har bidt sig fast i hans erindring, fordi netop dette billede talte til hans følelser.

Problemet med Paul Tillichs fortolkninger ligesom med mange andre fortolkninger af religiøs kunst er, at de ofte bygger på personlige følelser, der er umulige at komme i dialog med for læseren eller tilhøreren. Fortolkninger fremføres som en række påstande, der hviler på fortolkerens autoritet. Den stærke personlighed eller den kendte universitetsmand garanterer så at sige for sit eget budskabs troværdighed med sin personlige eller faglige autoritet, og de forekommer at være uinteresserede i at invitere læserne til at gå ind i en samtale. Som læser kan man kun forholde sig indforstået eller afvisende, men man er næppe blevet bedre i stand til at tage stilling til et værk.

Den følelsesmæssige tilgang er uhyre populær. De fleste mennesker griber til den, når tvivlen eller mangetydigheden bliver for påtrængende. Sand-

heden om billedet fastslås i denne situation med følelsernes absolutthed, men som læser eller tilhører er det umuligt at diskutere rigtigheden af en privat oplevelse eller følelse. Hvis man allerede har den samme opfattelse, er man ganske vist blevet bekræftet i sine antagelser, men som udenforstående er man lige vidt. Metoden kan kun bruges til at bekræfte "de troende", der allerede er med i fanklubben, mens den udenforstående ikke tilbydes redskaber, som kan udvide hans eller hendes synsindtryk.

Den føleslismæssige tilgang til billedkunst kan føres tilbage til den kunsthistoriske faglitteratur og til æstetikens historie, men sporene forekommer ofte noget kringlet, og jeg vil derfor nøjes med at antyde nogle få forudsætninger.

De fleste elever kræver, at billederne skal stimulere deres fantasi, og da de ældre billeder virker lidt gammeldags, ja, så er de hurtigt færdig med dem. Helst vil de forføres af et billede, som tilbyder en velkendt og smuk verden. Paul Tillichs idealer for god religiøs billedkunst, der fortæller om den moderne realitets tomme og meningsløse liv, er derfor meget fjernt fra de følelser, som en gymnasieelev i Kalundborg er optaget af at møde i billedkunsten.

Forfatteren som formidler af religiøs kunst

Erik A. Nielsen har netop udgivet "Livets træ, en bog om Niels Helledie", der også er skrevet ud fra en følelsesmæssig tilgang til billedkunst. Bogen indledes med beskrivelsen af et værks tilblivelse. Kunstneren opfattes her som skaberen, og læseren bringes til at tænke på skabelsesberetningen og en biologisk fødsel. Ved hjælp af en grydeske former Helledie leret,

der skal blive til en Kristus figur, men bag den simple teknik anes den guddommelige skaberkraft.

"Presset vækker ansigtet til live, alle dets former svulmer ganske svagt, som havde træskafet lånt en smule af den skaberkraft, hvormed Guds åndedræt oprindeligt vakte lerklumpen til live" (E. A. Nielsen, "Livets træ", s. 6).

Mytens tid og den historiske tid bliver til ét i Nielsens computer. Læreren skal nemlig forføres til at erkende, at her er helligheden fra selve tilblivelsesøjeblikket så at sige størknet i leret og derfor anskueliggjort for tilskueren.

Leret, der forvandles til en Kristusfigur i kunstnerens hænder, forløser en masse følelser hos E. A. Nielsen, men personlige følelser kan ikke overdrages på denne måde. Gennemgangen af Helledies billeder forbliver en privat bekendelse, som hverken kan bekræftes eller afkræftes ud fra nogle almene betragtninger. Som lærer er man ikke blevet bedre rustet til at forholde sig til Helledies værker, men et tilbageblik på vores kulturhistorie kan måske bedre forklare, hvorfor personlige følelser og oplevelser spiller en alt for vigtig rolle i billedtolkninger.

Den følelsesmæssige tilgang til kunst har været populær i århundreder, og i virkeligheden blev den først problematisk på det tidspunkt, hvor idealerne og værdierne i samfundet blev meget forskellige. Den enkelte måtte nu erfare sandheden gennem sit eget personlige indtryk, men hvordan skulle man formidle fælles værdier og følelser? Dette problem er stadig aktuelt, og som forsøg på løsninger vil jeg henviser til de to foregående artikler.

Niels Helledie: Syndefaldet

NYE BØGER OG MATERIALER

Afhandlinger af A. Pontoppidan Thyssen:

GRUNDTVIG OG DEN GRUNDTVIGSKE ARV

Udgivet af Jacob Balling, Hans Raun Iversen, Jens Holger Schjørring og Cristian Thodberg
Forlaget Anis 1991, 400 sider

Denne samling af professor i kirkehistorie, Anders Pontoppidan, er blevet til i anledning af hans 70 års dag. En kreds af kolleger har med denne bog ønsket at hylde fødselaren ved at udgive en samling af hans afhandlinger fra hans lange virke ved Århus Universitet.

Afhandlingerne giver os et godt indtryk af denne kirkehistorikers grundige arbejde med grundtvigianismens historie og dermed også vækkelsernes historie i det 19. århundrede, samt hans kirkesociologiske studier over dansk kirkeliv frem til dette århundrede. A. Pontoppidan Thyssen har ikke mindst beskæftiget sig med kirkens forhold til sekulariseringsprocessen: "Det samfund, som folkeordningen forudsatte, eksisterer ikke længere. Siden 1849 har det danske samfund oplevet en formelig revolution, og det moderne masse-, velfærds- og forbrugersamfund har skabt nye livsmønstre, som gradvis fortrænger kirken fra bevidstheden."

Forholdet mellem kirke og folk kan ikke længere anses for stabilt, hævder Pontoppidan Thyssen. Pontoppidan Thyssen drager da også nogle rent konkrete konklusioner af sine analyser. For at vurdere folkekirkens behov har Pontoppidan Thyssen foreslået et udvalg nedsat omkring folkekirkens økonomi, ressourcefordeling og stillingsstruktur, et udvalg for liturgi, salmesang og kirkers brug, og et udvalg for konfirmandundervisning og anden kirkelig undervisning herunder også præsteuddannelsen. Der er ingen tvivl om at kirkehistorikerens tanker, om hvordan man bør imødegå den fremadskridende sekularisering, har været af betydning for de initiativer, der fra kirkeministeriel side og fra biskoppernes side er taget i de seneste år.

I afhandlingen om folkekirkens fremtid slutter Pontoppidan Thyssen da også nok så skarpt og udfordrende: "Foretrækker man de 'stillestående vande', må man være forberedt på at dele skæbne med dem."

Henning Nørhøj

Birgitte Bech:

KRISTENDOMMENS BILLEDER – en symbolverden

Forlaget Systime 1991, 175 sider

Billedet som et andet sprog bliver mere og mere genstand for tolkning og pædagogisk anvendelse. Her i Kirkens Undervisning har vi netop brugt 1991 årgangen til at behandle billedets teologiske og pædagogiske muligheder.

Birgitte Bechs bog er ment, først og fremmest som en undervisningsbog, hvor der i en række billedgennemgange gives en indføring i kristendom. Bogen er primært henvendt til gymnasie- og seminarieundervisningen, hvor arbejdet med bogens billedudvalg kan kombineres med tekststudier. Billedkunst kan netop føre os

ind i det, der er religionsfagets egentlige tema, nemlig at hjælpe os til at forstå hvad myter og symboler i det hele taget er. Det er jo sådan, at kunsten både skaber og gengiver et betydningsunivers, måske en hel kulturs tydning af tilværelsen. Kunst registrerer ikke blot kendsgerningerne, men tolker og udfordrer.

Birgitte Bech fører os først ind i selve billedlæsningen og i billedets formsprog. Der bliver opstillet analyse-skemaer, som så kan anvendes på de følgende billedgennemgange. Bogen gennemgår det, som kunne kaldes kristendommens centrale mytekredse, det er for det første tabet af paradiset. Det er inkarnationen, lidelsen og opstandelsen og det er endelig dommedagen eller det eskatologiske. Billeder fra så at sige billedkunstens historie anvendes, men vægten lægges dog på den byzantinske kunst, på middelalderkunsten og renæssancen. Til slut får vi en grundig indføring i, hvad et symbol egentlig er. Bogen indeholder et meget fint billedudvalg i en fremragende gengivelse. Hertil kommer så en klar og grundig gennemgang af billedernes indhold og forkyndelse.

Birgitte Bechs bog er en værdifuld håndsrækning til enhver underviser i kristendomskundskab, samt præster eller andre, der står i et kirkeligt pædagogisk arbejde.

Henning Nørhøj

Reidar Hvalvik:

DRØMMEN OM DET TABTE PARADIS

236 s., kr. 160,-

En bog med saglige oplysninger om Jehovas Vidner med fyldige, velvalgte citater, der gøres til genstand for grundig vurdering. Reidar Hvalvik er universitetslektor i Oslo. Bogen er udgivet i samarbejde med forlaget Credo.

David Dolan:

KAMPEN OM LØFTERNES LAND

282 s., kr. 98,-

Den erfarne journalist David Dolan giver os et indblik i mellemøstkonflikten og påviser, at de store modsætninger er af religiøs natur og derfor ikke kan løses politisk. En aktuel bog, der trækker linierne helt tilbage til gammeltestamentlig tid.

Fortæl en historie

Det er – heldigvis – igen blevet almindeligt at lytte til en god historie. Hvor det i en årrække har været god kutyme, at modtageren helst skulle have alt serveret grydeklart – også hvad angik livet – så har vi igen opdaget, at mange behov i livet ikke kan dækkes med ”fast food” – eller rettere: at det, vi fik som ”fast food”, ikke havde ret meget med livet at gøre.

Det gælder også for børn og for unge!

De ved godt, at det ikke er alt, der kan skæres ud i pap og serveres i portionsanretninger på forudbestemte tidspunkter. De har behov for oplevelser, der

- overlader noget til fantasien
- lader dem få lov til at leve med i en anden verden end den, de kender alt for godt
- giver dem mulighed for at identificere sig med andre
- på den måde kan være med til at sætte nogle ting på plads.

Derfor er det så godt med historier!

Men det er ikke altid, at vi kan fortælle historier. Måske har vi aldrig hørt dem selv – måske har vi glemt dem – måske tør vi ikke kaste os ud i noget, som vi ikke er helt sikre på: kan vi nu også fortælle, så det bliver en rigtig historie?

Heldigvis findes der hjælp at hente, bl.a. i de følgende to bøger, som begge er let tilgængelige, og som begge tager fat på livet, set ud fra en kristen forståelse:

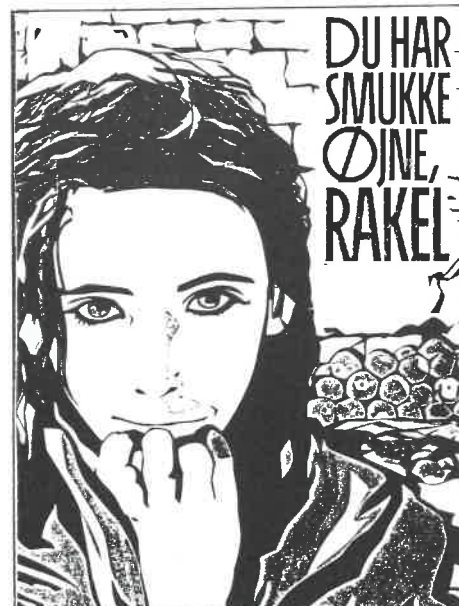
Niels Johansen:
**”DU HAR SMUKKE ØJNE
RAKEL”**
Unitas forlag 1991, 79 s., kr. 98,-

Bogen, som har undertitlen: ”...menesker, som Jesus mødte”, består af 12 enkeltstående fortællinger. De er alle skrevet over en bibelsk beretning fra evangelierne, men er fortalt fra en anden synsvinkel end den, vi møder i Ny Testamente:

- om, hvordan Josef oplevede Jesu fødsel
- om, hvordan den spedalske, der bliver helbredt, igen kan være far for sin søn
- om, hvordan tiggerdrenge i Jerusalem oplever, at Jesus rensede templet i Jerusalem, så også tiggeren kan få lov at komme derind
- om, hvordan den romerske soldat, der stod vagt ved Jesu grav, oplevede opstandelsen
- og meget mere.

Bagest i bogen er aftrykt den bibelske beretning, som hver af historierne er skrevet over, og der findes en ordforklaring til de svære ord – og de ord, der havde en anden betydning på Jesu tid end i dag.

Historierne er fulde af liv – nej, de er levende – og formår dermed at spænde bro over den tidskløft og kulturfor-

skel, som alt for ofte kan være en hindring for at opleve det bibelske budskab på sin egen krop.

Og det er befriende for os, som kender den bibelske beretning, at opleve den på ny – som om man aldrig har hørt den før – fordi den ser begivenheden fra en ny og uventet synsvinkel. Og selv om jeg måske ikke ville læse alle historierne op, så giver de mig nyt mod til selv at fortælle bibelhistorier – og det er jo nok det allerbedste!

Det er – endnu en gang – en rigtig god bog, Niels Johansen har begået.

Anette Broberg Knudsen:
**”KORSEDDERKOPPEN –
og andre historier”**
Unitas forlag 1991, 56 s., kr. 68,-

Anette Broberg Knudsens bog er også fyldt med enkeltstående fortællinger, 13 i alt. De er ganske korte, men præcise og fine. Vi befinder os ikke længe i den bibelske verden, men i den verden, som Bibelen giver os øjne til at se ind i.

Historierne er i familie med de legender og myter, som Bibelen har været årsag til – og som efter al sandsynlighed har været fortalt af bedsteforældre og forældre til børn igennem alle generationer – undtagen vores. Derfor er det godt, at vi igen kan stifte bekendtskab med denne tradition. Her handler fortællingerne om:

- hvorfor edderkoppen må leve med sit kors

- hvordan iskrystallen opdagede, at forårets varme ikke var afslutningen, men begyndelsen
- hvordan svalen lærte at flyve
- hvordan Lars Peter på dommedag kom ind i Guds rige, fordi han havde givet vor Herre ... en cigaret!
- og meget mere.

Vist kan historierne have tendens til en vis moraliserende afslutning – og det har vi jo lært, at man ikke må i den lutherske kristendom ... Men mon ikke vi er blevet så bange for moralerne, at vi er havnet i den modsatte grøft? – den grøft, der hedder total holdningsløs kristendom? Jeg tror ikke, vi tager skade af lidt moral – og derfor kan jeg varmt anbefale bogen som idé-bog og højt-læsningsbog til mange af de sammenhænge, vi som kirkens medarbejdere står i.

Finn Dyrhagen

"Hvil i fred"

Yoga – afslapning eller hinduisme?

Videofilm produceret af IMedia for Dialogcentret, Religionspædagogisk Center og Felix Film.

Denne film knytter sig tæt til Aagaards bog om yoga. Igennem en række interviews med dels elever og lærere på yoga-kurser, dels med en præst, en psykiater og Johs. Aagaard afsløres det klart og tydeligt, at der er forskel på yogaelevens og yogalærerens tolkning og forståelse. Nøgternt og uden forsøg på manipulation eller karikatur fremlægges selve yogafilosofiens indhold, en lærer og en religion, som ikke er eleverne bekendt, men som de alligevel umærkeligt påvirkes af: Det er bemærkelsesværdigt, at det er lykkedes at få alle parter til at træde ærligt og åbent frem i filmen. Det giver tillid til den saglighed og objektivitet, som præger filmen, samtidig med at vi heller ikke lades i tvivl om, at denne film ikke blot vil lade tilskuerne diskutere, men også få os til at tage stilling og udtrykke holdning.

Med filmen følger nogle artikler, der giver os en god baggrundsviden om hinduismen og yogaen. Filmen kan anvendes lige godt til unge som til de ældre. Den er fin til en studieaften, og for den, der så vil vide nærmere besked om hinduismen og yoga, kan der så henvises til Johs. Aagaards bog.

HN

walter habdank

Træsnit om lidelse og håb

KUNSTUDSTILLING

HABDANK: "HÅBSBILLEDER"

Den tyske billedkunstner Walter Habdank – kendt også i Danmark i religionspædagogiske sammenhænge – udstiller i efteråret i Danmark.

Udstillingen, "HÅBSBILLEDER", omfatter en billedserie på 40 træsnit med bibelske motiver.

Den vises 21. september – 30. november på Museet Holmen, Østergade 13, 6240 Løgumkloster.

Til udstillingen foreligger et katalog med omtale af de udstillede værker, kunstneren mv. samt en vejledning for skoler til de enkelte billeder, begge udarbejdet af lektor J. Kr. Krarup, Løgumkloster.

Johannes Aagaard:

EN BOG OM YOGA

Dialogcentrets forlag, Århus 1991

90 sider

Denne bogs egentlige titel er: "*At leve døden for at døde livet*". Med denne mystiske titel angives selve den hinduistiske yogas formål. Et formål, som, hævder bogens forfatter, holdes skjult, når yogaen som ren kropsteknik er på aftenskolers programmer rundt om i vort land.

Der er ingen tvivl om, at yoga er en religiøs bevægelse, der er kommet for at blive. Den har afgørende betydning, hedder det i bogen, for den ændring af mennersker og samfund, som allerede er langt fremskredet og har skubbet kristen menneskeforståelse og samfundssyn til side.

Der er fra yogabevægelserns arbejde alarmerende beretninger om ændringer af menneskers personlighed og psyke under en indflydelse, som man udsættes for uden at kende dens væsen, hævdes det endvidere i bogen. Ja, der er tale om direkte sammenbrud af psykisk art. Selvfølgelig er der mennesker, der har fået positive resultater ud af at dyrke yoga, men det er måske på trods af yogaen?

Bogen om yoga er et forsvar for yogaen imod yogalærerne i Vesten. Yogalærerne i Vesten forsøger nemlig at fremstille yoga som teknikker til forbedring af helbred og velvære. Og det er ifølge Johannes Aagaard en fornærmelse mod ægte yoga. Johannes Aagaard har igennem en lang årrække intensivt studeret hinduismen og buddhismen og navnlig disse to Østens religioners indflydelse i Europa. Johannes Aagaard afslører, at målet for ægte yoga er at gøre en ende på livsprocessen ved at bryde ud af sjælevandringens endeløse mareridt. Det er yogaens mål, at dette liv skal blive det sidste. De skal slippe af med livet og dø den endelige og definitive død. Men i den vestlige udformning bliver denne hinduistiske yoga til ren kropskultur og gymnastik. Og som Johannes Aagaard skriver det: "Det ville svare til at påstå, at den kristne nadver kun er knæbjævn".

Der er således ingen tvivl om, at yoga er et stykke ægte hinduisme eller buddhisme. Ja, at yogaen i virkeligheden er centrum i hinduismen. I bogen skelnes der nu mellem de to former

for yoga. Den første er den såkaldte *rayayoga*. Rayayogaens formål er ifølge hinduismen at bringe forbindelse mellem krop og sjæl til ophør, sådan at sjælen frigøres fra sit fængsel i kroppen. Det vil sige, at rayayogaen bygger på et dualistisk menneskesyn, nemlig et menneskesyn, der påstår, at sjælen er evig og befinder sig i legemets fængsel. Den anden form for yogaen er *hathayogaen*. Hathayogaens formål er gennem en række kropsteknikker at opnå udødelighed. Ved hjælp af kropsteknikkerne stiger man op gennem hathayogaens syv faser, og når man gør dette, bliver man fri for alle genfødsler. Ja, man bliver derved udødelig. Det vil sige, at al yoga forudsætter sjælevandring og genfødselslære. Der kan være forskellige tolkninger af denne genfødselslære, men de hinduistiske grundbegreber er forudsætninger for yogaen. Det er så denne kropsteknik, der i høj grad er gået ind i den vesteuropæiske form for yoga.

Bogen gennemgår nu i øvrigt det religiøse grundlag for yogaen. Det sker gennem en række teksteksempler fra den hinduistiske litteratur. De yogistiske teknikker omtales – guruens rolle i yogaen – og dernæst går bogen så nærmere ind på en række vesteuropæiske bevægelser. Det gælder T. M. Det gælder okkultisme. Et afsnit omhandler også psykologen Jungs indflydelse på forståelse af yoga. Endelig slutter bogen så med et afsnit om yogameditationens følger for den menneskelige psyke.

Det er en meget klar bog, som Johannes Aagaard her har skrevet. Det er også en nødvendig bog, for at vi nærmere kan forstå, hvad der egentlig sker, når hinduismen omsættes til vesteuropæisk religiøsitet, eller som i dette tilfælde med yoga til ren kropsteknik. Bogen påviser klart, at yoga er hinduiserende, selv om det blot optræder på vores aftenskolers programmer, som ren kropsteknik og gymnastik. Bogen er samtidig en god indføring i hinduismen, og selv om vi undervejs skal lære mange nye ord og begreber at kende, så skal det understreges, at det er en bog, som er tilgængelig for enhver og ikke forudsætter fagkundskab i religion. Bogen være hermed anbefalet til studiekredsbrug eller til egen læsning.

Hennning Nørhøj

Udgives af EPS,

Evangelisk Pædagogisk Samvirke, som er en sammenslutning af en række folkekirkelige organisationer, der er involveret i kirkens forkyndelse og undervisning.

Medlemmer af EPS:

Dansk Bibelskole. Dansk Missionsråd. De Samvirkende Menighedsplejer. Det danske Bibelselskab. Diakonhøjskolen. Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen. Diakonissestiftelsen. FDF/FPF. KFUK-spejderne i Danmark/De grønne pige-spejdere. KFUM/KFUK i Danmark. KFUMs idrætsforbund i Danmark. KFUM-spejderne i Danmark. Kirkefondet. Kirketjenesten i Danmark. Kristelig forældre- og lærerforening. Menighedernes Daginstitutioner. Sammenslutningen af Indre Missions skoler. Unge Hjem Bevægelsen i Danmark.

Redaktion

Henning Nørhøj (ansvh.)
Eberhard Harbsmeier, Finn Dyrhagen
og Per Melhof.

Abonnement

Årsabonnement (4 numre) kr. 100,-
Løssalg kr. 30,-
Giro 8 05 53 51

Henvendelse

Adresseændringer bedes meddelt Avispostkontoret.

Husk ved alle henvendelser at opgive abonnementsnummeret, som står opført sammen med adressen på bladets bagside.

Materialecentralen,
Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10 A
1820 Frederiksberg C
Telefon 31 24 92 50 (kl. 10-16)

**Materialecentralen/
Religionspædagogisk
Center**

Materialecentralens formål er at være til rådighed for såvel hjem, kirke og skole, hvad angår dåbsoplæring og kristendomsundervisning.

- Udstillinger, kataloger og pædagogisk vejledning.
- Udlejning af film og bogkufferter.
- Salg af bøger og AV-materialer.

Tryk:

S. M. Olsens Bogtrykkeri, Holbæk.

ISSN 0900-1433

Reserveret til postvæsenet

»Hvil i fred«

Yoga- afslapning eller hinduisme?

De fleste aftenskoler landet over har yoga som undervisningstilbud. Og yoga anbefales af mange - også indenfor den officielle sundhedssektor.

Mange mennesker dyrker således yoga som en form for afspændingsgymnastik. Færre kender til de rødder, den har i hinduismen, eller sammenhængene mellem yoga og nyreligiositet.

»Hvil i fred« belyser yoga ud fra forskellige synsvinkler. Nuværende og tidligere yogaudøvere er blandt de medvirkende i filmen, og de fortæller om meget forskellige erfaringer med og holdninger til yoga: afslapning eller hinduisme.

»Hvil i fred« er produceret af IMedia for Dialogcentret, Felix Film og Religionspædagogisk Center.

Filmen er velegnet til studie-kredsbrug og undervisning af unge og voksne.

Varighed: 20 minutter.

Video/VHS

Salgspris: Kr. 700,00.

Leje: Kr. 200,00

Salg og udlejning:

Felix Film
Korskærvej 25 · 7000 Fredensia · Tlf. 75 93 00 55

**Religionspædagogisk
Center**

Frederiksberg Allé 10A
1820 Frederiksberg C
Tlf. 31 24 92 50